

~ МАРКЕТИНГ, ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ~

УДК: 336.2; 658(477)

DOI: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2025-1-326-48-56>

СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ВИБОРУ

Доброва Н. В., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, права та управління бізнесом, Одеський національний економічний університет, м. Одеса, Україна
e-mail: dobrovanataly1963@gmail.com
ORCID: 0000-0002-1786-1291

Каражия Е. А., старший викладач кафедри економіки, права та управління бізнесом, Одеський національний економічний університет, м. Одеса, Україна
e-mail: edkarazhiya@gmail.com
ORCID: 0000-0002-3609-2432

Анотація. Метою статті є розробка рекомендацій щодо вибору оптимальної системи оподаткування підприємницької діяльності в Україні. Методологія дослідження базується на порівняльному аналізі чинних систем оподаткування в Україні, а саме загальної та спрощеної систем оподаткування. Системний підхід передбачає вивчення взаємозв'язку умов, за яких ці системи можуть застосовуватись суб'єктами підприємницької діяльності, досліджуючи їх відповідні переваги та недоліки. Порівняльний аналіз враховує такі правові вимоги, як вид діяльності, кількість працівників та порогові значення доходу. Надано рекомендації щодо вибору між спрощеною системою (третя група) та загальною системою оподаткування. Рекомендації, представлені у статті, допоможуть підприємцям оптимізувати податкове навантаження та обрати найбільш відповідну систему оподаткування, що сприятиме підвищенню ефективності господарської діяльності та дотриманню законодавчих вимог.

Ключові слова: система оподаткування, загальна система оподаткування, спрощена система оподаткування, єдиний податок, податок на прибуток, єдиний соціальний внесок, податкова оптимізація, податкове планування.

SYSTEMS OF TAXATION OF ENTREPRENEURIAL ACTIVITY: AN INTEGRATED APPROACH TO THE CHOICE

Dobrova V. Nataly, lecturer of Department of Economics, Law and Business Management, Odesa National Economic University, Odesa, Ukraine
e-mail: dobrovanataly1963@gmail.com
ORCID: 0000-0002-1786-1291

Karazhiya A. Eduard, Senior Lecturer Department of Economics, Law and Business Management, Odesa National Economic University, Odesa, Ukraine
e-mail: edkarazhiya@gmail.com
ORCID: 0000-0002-3609-2432

Abstract. The aim of the article is to develop and characterize general recommendations for selecting the optimal taxation system for entrepreneurial activities in Ukraine. By addressing the critical issue of taxation system choice, the study seeks to assist business entities in making informed decisions that will affect their fiscal relations with the state, interactions with other contractors, accounting practices, reporting requirements, and ultimately, their profitability. The methodology of the study is based on a comparative analysis of the existing taxation systems in Ukraine, namely the general and simplified taxation systems. The systemic approach involves studying the relationship between the conditions under which these systems can be applied by business entities, examining their respective advantages and disadvantages. The comparative analysis takes into account such legal requirements as the type of activity, the number of employees and income thresholds. The research also identifies the factors and stages involved in choosing the appropriate taxation system, providing a detailed evaluation to guide entrepreneurs. The findings highlight the necessity for business entities to make an evidence-based choice between the general and simplified taxation systems. The article specifies the practical problem faced by entrepreneurs in deciding whether to opt for the third group of the simplified taxation system or the general system. It underscores that the choice should be justified by carefully considering all relevant factors specific to the enterprise. The general taxation system, while more complex in terms of accounting and reporting, allows for engagement in any type of activity without the limitations inherent in the simplified system. Conversely, the simplified system offers ease of operation but comes with restrictions on certain activities, employee numbers, and income levels. The article contributes to the existing body of knowledge by providing an in-depth examination of the decision-making process involved in selecting a taxation system. It introduces a structured approach to evaluating the key factors that influence this choice, such as operational specifics and regulatory compliance requirements. This nuanced analysis enhances the understanding of how tax

optimization can be achieved in the Ukrainian context, offering new insights into the strategic planning of fiscal responsibilities for business entities. The recommendations presented in the article serve as a valuable tool for entrepreneurs seeking to optimize their tax burden and improve the efficiency of their business operations. By selecting the most appropriate taxation system based on a thorough understanding of all influencing factors, businesses can ensure better compliance with legislative requirements, enhance their profitability, and foster more effective relationships with state fiscal authorities and other market participants. The study aids in demystifying the complexities of Ukraine's taxation systems, thereby supporting sustainable business development.

Keywords: *taxation system, general taxation system, simplified taxation system, single tax, income tax, single social contribution, tax optimization, tax planning.*

JEL Classification: H210; H300; J230; M210

Постановка проблеми. Проблема вибору системи оподаткування є актуальною проблемою практики для кожного підприємця, незалежно від організаційно-правової форми його бізнесу. Ця проблема тісно пов'язана з проблематикою оптимізації податкового навантаження суб'єктами підприємництва [1; 2], що впливає на ефективність діяльності цих суб'єктів та досягнення ними основної мети підприємництва – отримання прибутку. За сучасних умов суб'єкти підприємницької діяльності України мають можливість вибору системи оподаткування з наявних законодавчо встановлених та врегульованих альтернатив [3]: між загальною та спрощеною системами оподаткування. Водночас цей вибір повинен реалізовуватись обґрунтовано, враховуючи специфіку та ключові параметри діяльності конкретного суб'єкта підприємництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі досліджувались окремі питання щодо обґрунтування вибору системи оподаткування для функціонування підприємницької діяльності. Однак слід зауважити, що й досі науці та практиці не вистачає системних та комплексних досліджень, присвячених проблемі вибору системи оподаткування.

Зокрема, дослідженню теоретико-методологічних засад оподаткування підприємництва в Україні присвячені численні наукові праці вітчизняних науковців, таких як: О. В. Андронік [1], С. Скрипник, Р. Лавров, І. Шепель [2], О. В. Коба, Ю. Л. Шинкар [4], О. О. Лаврова-Манзенко, В. Г. Уманська, Є. В. Манзенко [5], А. М. Лисенко, С. С. Акімов [6] та ін. Загальні проблеми функціонування підприємств, системи оподаткування підприємницької діяльності; особливості ведення бізнесу на спрощеній та загальній системах оподаткування відображені у працях українських вчених, зокрема у монографії А. В. Жаворонок «Податковий менеджмент» [7] та ін.

Аналіз умов застосування, переваг і недоліків загальної та спрощеної систем оподаткування суб'єктів малого підприємництва проведено у статті О. В. Коба та Ю. Л. Шинкар [4], де також з'ясовано проблеми й фактори, що стримують розвиток малого підприємництва в Україні; запропоновано напрями вдосконалення спрощеної системи оподаткування, обліку і звітності суб'єктів малого підприємництва з метою стимулювання їхньої діяльності.

У результаті наукового дослідження В. Ю. Онісіфорової та В. К. Сидельникової [8] визначено, що вибір системи оподаткування повинен бути чітко економічно обґрунтованим, мати конкретний алгоритм і критерії вибору. Вони обґрунтовують, що головним критерієм вибору системи оподаткування є рівень рентабельності підприємства.

Відокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Перелічені вище обставини підтверджують, що, незважаючи на наявність наукових публікацій сучасних українських вчених, питання оподаткування діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, обґрунтування оптимальної системи оподаткування залишаються остаточно не вирішеними, що й зумовлює актуальність та практичну значущість вибраної теми дослідження.

Метою дослідження є обґрунтування вибору системи оподаткування та розроблення рекомендацій щодо вибору оптимальної системи оподаткування суб'єктами підприємницької діяльності.

Основний матеріал. Обґрунтований вибір системи оподаткування є запорукою успішного ведення підприємницької діяльності. Система оподаткування є одним із найбільш дієвих засобів впливу на діяльність суб'єктів підприємництва. Згідно з Податковим кодексом України [3] суб'єкти підприємницької діяльності можуть застосовувати загальну або спрощену систему оподаткування. Кожна з них за певних умов має власні переваги і недоліки. Найбільші ж проблеми виникають при виборі між третьою групою платників єдиного податку і загальною системою оподаткування [9; 10; 11].

Для вибору системи оподаткування слід звернути увагу на такі чинники [12; 13]:

- обмеження щодо видів діяльності; обмеження за обсягом доходу;
- обмеження за кількістю найманих працівників;
- облік доходів і витрат;
- об'єкт оподаткування;
- ставки податку;
- порядок сплати податку;
- вимоги до подання звітності;
- пільги по сплаті податків і зборів;
- особливості реєстрації як платника ПДВ;
- сплата ЄСВ;
- порядок здійснення розрахунків з контрагентами.

Порівнюючи загальну та спрощену системи оподаткування, необхідно зазначити, що загальна система передбачає сплату всіх видів податків і зборів, передбачених податковим законодавством України, залежно від наявності певних об'єктів оподаткування. Перебуваючи на загальній системі оподаткування, платник не має обмежень щодо дозволеного виду діяльності або граничної суми дозволеного доходу, має більш широку можливість планування та оптимізації оподаткування [14; 15].

За наявності у підприємця значних витрат вигідніше стає саме загальна система оподаткування, а не спрощена (єдиний податок). Також вона є єдиною можливою системою у випадках, коли у фізичної особи-підприємця (ФОП) є [16; 17]: заборонені для спрощеної системи оподаткування види діяльності (наприклад, діяльність у сфері аудиту, технічних досліджень, організації і проведення гастролейних заходів, брокерської діяльності); заборонені господарські операції (наприклад, бартер та інші негрошові форми розрахунків).

Перевищення виручки (доходу) також позбавляє можливості перебувати на спрощеній системі. Зокрема, з 1 січня 2025 року розмір мінімальної зарплати становить 8 000 грн., отже, у 2025 році для платників єдиного податку діють такі ліміти:

- ліміт доходу для 1 групи – 1 336 000 грн. (167 мінімальних зарплат);
- ліміт доходу для 2 групи – 6 672 000 грн. (834 мінімальні зарплати);
- ліміт доходу для 3 групи – 9 336 000 грн. (1167 мінімальних зарплат).

Ставки та розмір єдиного податку (станом на початок 2025 року):

- Перша група – 302,80 грн. (до 10% від прожиткового мінімуму на 01.01.2025);
- Друга група – 1600,00 грн. (до 20% від заробітної плати на 01.01.2025);
- Третя група – 5% від доходу або 3% з ПДВ.

Також слід пам'ятати, що рішенням місцевої влади можуть бути встановлені менші ставки єдиного податку.

ФОП, що перевищує ліміт доходу певної групи, не може на ній перебувати. Отже, якщо ліміт буде перевищено [18; 19]:

- ФОП на 3 групі буде змушений перейти на загальну систему з першого числа наступного кварталу та сплатити податок у розмірі 15% від суми перевищення ліміту доходу;
- ФОП 1-2 групи можуть змінити групу на вищу (це якщо сума доходу не перевищує ліміт для старшої групи) та також сплатити 15% від суми перевищення ліміту доходу.

У таблиці 1 надані загальні рекомендації щодо вибору системи оподаткування.

Таблиця 1

Рекомендації щодо вибору системи оподаткування

Вид діяльності суб'єкта підприємницької діяльності	Рекомендована система оподаткування
Надання бізнес-послуг	спрощена система оподаткування – третя група платників єдиного податку без ПДВ (за ставкою 5%)
Надання виключно побутових послуг	спрощена система оподаткування – перша або друга група платників єдиного податку залежно від наявності найманих працівників та запланованого обсягу виручки
Здійснення роздрібної торгівлі (крім торгівлі алкоголем, тютюном, паливом, автомобілями, ювелірними виробами)	спрощена система оподаткування – друга група платників єдиного податку

Роздрібна торгівля пивом	спрощена система оподаткування – друга група платників єдиного податку
Торгівля підакцизними товарами (алкоголь, тютюн, автомобілі)	загальна система оподаткування, але якщо виручка за 12 місяців не перевищує 1 млн. грн., то за цих обставин необов'язково реєструватися платником ПДВ
Торгівля ювелірними виробами	спрощена система оподаткування – третя група платників єдиного податку (за умови, що націнка на продукцію буде складати не менше за 20% роздрібною ціни)
Виробництво товарів (крім підакцизних) у невеликих обсягах (менше 834 мінімальних зарплат на рік)	спрощена система оподаткування – друга група платників єдиного податку

Джерело: складено авторами за матеріалами [2; 4; 8]

Насамперед спрощена система оподаткування буде вигідною для сфери послуг, а також для тих сфер діяльності, у яких небагато витрат [20].

До таблиці 1 можна додати ще рекомендації.

1. Якщо планується, що у суб'єкта підприємницької діяльності обсяги реалізації будуть перевищувати 6 672 000 грн. (але не більше 9 336 000 грн. на рік), доцільно обрати:

- спрощену систему оподаткування – третя група платників єдиного податку за ставкою 3%, зі сплатою ПДВ, у разі придбання сировини та матеріалів у платників ПДВ;
- спрощену систему оподаткування – третя група платників єдиного податку за ставкою 5%, без сплати ПДВ, у разі придбання сировини та матеріалів у неплатників ПДВ.

2. У разі планування здійснення оптової торгівлі у обсягах більше 9 336 000 грн. на рік доведеться обрати загальну систему оподаткування з ПДВ, але якщо виручка не буде перевищувати цю суму, то є вибір: обрати загальну систему або спрощену систему оподаткування. У такому разі:

- можна обрати загальну систему оподаткування, якщо націнка на продукцію планується менша за 15% ціни продажу;
- якщо покупцями будуть неплатники ПДВ, а націнка більша за 20% ціни продажу, можна обрати спрощену систему оподаткування за ставкою 5% (без ПДВ);
- якщо планується придбати товари у платників ПДВ та реалізовувати також платникам ПДВ, а націнка планується у розмірі більше за 20% ціни продажу, можна обрати спрощену систему оподаткування із сплатою ПДВ, ставка єдиного податку складатиме за цих обставин 3%.

3. Якщо створюється юридична особа і націнка планується менша за 10-12% від роздрібною ціни, можна обрати загальну систему оподаткування.

4. Якщо створюється юридична особа і націнка планується більше за 25-30% від роздрібною ціни, рекомендується обрати спрощену систему оподаткування.

5. Якщо створюється юридична особа і націнка планується у розмірі 15-20% від роздрібною ціни, то рекомендується обрати загальну систему оподаткування, якщо не планується бути платником ПДВ, а у разі ж сплати ПДВ краще буде обрати спрощену систему оподаткування.

Слід також зазначити, що у 2025 році підприємці, які користуються спрощеною системою оподаткування, повинні сплачувати військовий збір [3]. Ставки та розмір військового збору такі:

- Перша група – 800,00 грн. (10% від мінімальної заробітної плати на 01.01.2025);
- Друга група – 800,00 грн. (10% від мінімальної заробітної плати на 01.01.2025);
- Третя група – 1% від доходу.

Отже, якщо у підприємства є високі прибутки, відсоток витрат у доході є невеликим, краще обрати спрощену систему оподаткування, якщо ж рентабельність діяльності невелика – краще перебувати на загальній системі оподаткування.

Підприємці, які обрали спрощену систему оподаткування, повинні уважно підходити до вибору груп. А для цього слід взяти до уваги розмір очікуваного доходу і кількість найнятих робітників, необхідну для успішного ведення підприємницької діяльності.

Функціонувати на спрощеній системі оподаткування першої групи платників єдиного податку доцільно, якщо планується працювати з населенням з надання послуг (перукарні, побутові послуги тощо) або продавати товар на ринках і грошовий оборот на рік не перевищуватиме 1 336 000 грн.

Функціонувати на спрощеній системі оподаткування другої групи платників єдиного податку доцільно, якщо планується вже більш серйозний бізнес, з більш значимим річним оборотом, коли бізнес має на меті – реалізовувати товар всім, навіть підприємствам на загальній системі оподаткування, але основний клієнт – це фізичні особи, ФОП і юридичні особи на єдиному податку. На цій системі дозволено наймати співробітників до 10 осіб.

Функціонувати на спрощеній системі оподаткування третьої групи платників єдиного податку доцільно, якщо планується діяльність, яка полягає у наданні послуг. Ця група може застосовуватися як ФОП, так і юридичними особами. На цій групі можна вибрати схему оподаткування: бути платником ПДВ або не бути. Третя група спрощеної системи оподаткування також підходить високорентабельним підприємствам. При виборі ставки ЄП (3% або 5%) теж необхідно враховувати норму рентабельності, адже цим підприємствам вигідніше сплачувати ЄП за ставкою 5% і не бути платником ПДВ. У цьому випадку, звичайно, слід зважити особливості ведення підприємницької діяльності.

Так, якщо планується співпраця з контрагентами – платниками ПДВ, доцільно бути платником ПДВ, адже в іншому випадку, споживачам платникам ПДВ буде невигідно співпрацювати з таким контрагентом. Єдиний податок з умовою реєстрації платником ПДВ (ставка податку 3%) вигідний для високорентабельних підприємств, яким за умовами роботи з контрагентами потрібно бути платником ПДВ.

Четверта група платників єдиного податку більш вигідна підприємствам з невеликою кількістю землі і значними доходами (прибутком) (високорентабельним підприємствам), наприклад, тим, які спеціалізуються на тваринництві чи птахівництві, адже ця галузь не передбачає використання великої площі сільгоспугідь.

Загалом спрощена система оподаткування більш вигідна, коли:

- 1) бізнес є високоприбутковим, тобто підприємець має низькі витрати; у такому випадку сплачується менша сума податку, ніж на загальній системі оподаткування;
- 2) виручка за рік порівняно невелика;
- 3) підприємець користується земельними ділянками (є звільнення від плати за землю);
- 4) основними споживачами послуг підприємців, які перебувають на спрощеній системі, є населення (це більше стосується першої та другої груп єдиного податку); у такому разі може бути й непотрібною реєстрація платником ПДВ;
- 5) влаштовують обмеження по кількості працюючих (перша та друга групи) та обсягах доходу;
- 6) немає потреби у здійсненні бартерних розрахунків.

На загальній системі вигідно знаходиться новоствореному ФОП або юридичній особі, які поки що не ведуть інтенсивної діяльності, не прогнозують великих сум реалізації, але мають постійні витрати, такі як: оренда приміщень, заробітна плата, реклама, адміністративні витрати та ін.

У цьому випадку сплата податку на прибуток з фактичного фінансового результату буде вигіднішою, ніж сплата податку у вигляді фіксованого відсотка від отриманих грошових коштів.

Узагальнюючи вищесказане, можна виділити етапи вибору системи оподаткування (рис. 1).

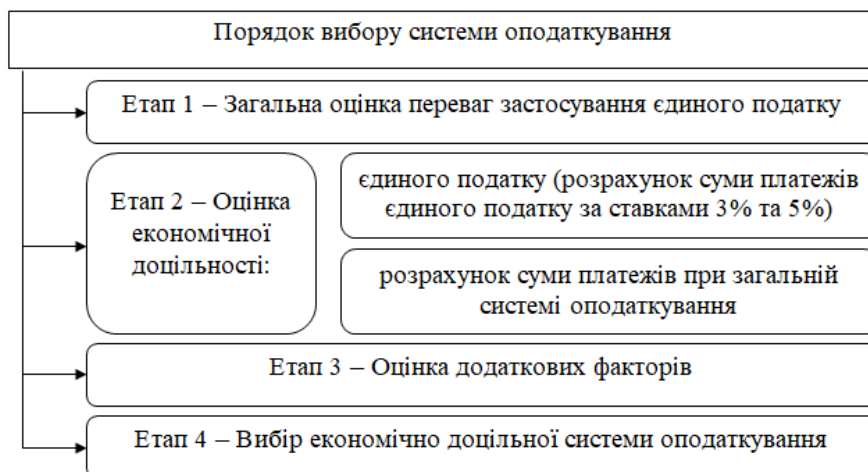

Рис. 1. Порядок вибору системи оподаткування

Джерело: складено авторами

Також пропонується авторське бачення структурованого переліку основних критеріїв/факторів вибору системи оподаткування, що у наведеному на рис. 1 порядку досліджуються на другому та третьому етапах:

1. Фінансові критерії:
 - Обсяг прогнозованого доходу.
 - Рівень рентабельності.
 - Структура витрат.
 - Податкове навантаження.
2. Організаційні критерії:
 - Вид діяльності.
 - Кількість найманих працівників.
 - Необхідність реєстрації платником ПДВ.
3. Правові критерії:
 - Обмеження законодавства щодо певних видів діяльності.
 - Вимоги до звітності та обліку.
 - Можливість отримання податкових пільг.
4. Стратегічні критерії:
 - Плановане масштабування бізнесу.
 - Залучення інвестицій.
 - Взаємодія з контрагентами (резиденти/нерезиденти, платники/неплатники ПДВ).

Загалом вищеперераховані особливості, переваги й недоліки загальної та спрощеної систем оподаткування для юридичних та фізичних осіб-підприємців, поряд з запропонованим порядком вибору та критеріями й факторами, які слід дослідити у процесі здійснення цього вибору, допомагають визначитися з вибором системи оподаткування під час створення суб'єкта господарської діяльності або прийняття рішення про її перегляд, але в кожному конкретному випадку залежно від особливостей і цілей діяльності існує маса нюансів і моментів.

Висновки. У статті досліджено питання обґрунтованого вибору оптимальної системи оподаткування для суб'єктів підприємницької діяльності в Україні. Проведено комплексний аналіз чинних систем оподаткування, їх переваг та недоліків. Запропоновано удосконалений алгоритм вибору оптимальної системи оподаткування, який враховує фінансово-економічні показники діяльності підприємства та специфіку його операційного середовища.

Узагальнюючи переваги тієї чи іншої системи, слід насамперед проаналізувати очікувані доходи та витрати (яку суму чистого прибутку планується отримувати, та яка сума доходу та витрат очікується).

Загальна система оподаткування в Україні – єдина можлива система серед продавців товарів ФОП і підприємств, оборот яких становить понад 9 336 000 грн. на рік. Загальна система оподаткування також більш вигідна низькорентабельним (менше 15%) або збитковим сільгосппідприємствам, але може бути невігідна для підприємств, у власності яких є багато землі, адже доведеться нести додаткові витрати на сплату земельного податку, від якого звільнені платники єдиного податку третьої та четвертої груп.

Однак сукупне податкове навантаження підприємця на загальній системі оподаткування досить велике. Також при перебуванні на загальній системі оподаткування слід документально підтверджувати всі витрати. Тому у багатьох випадках є сенс розглянути застосування спрощеної системи оподаткування. У статті окреслено порядок вибору груп спрощеної системи оподаткування з огляду на розмір очікуваного прибутку та зважаючи на інші важливі фактори для прийняття такого рішення.

Використання суб'єктом господарювання спрощеної або загальної системи оподаткування має бути детально обґрунтовано на певних розрахунках, це дозволить зменшити податкове навантаження.

Список літератури

1. Андронік О. В. Вплив оподаткування на розвиток малого та середнього підприємництва в Україні. Економіка і організація управління. 2020. № 3. URL: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2020.3.139> (дата звернення: 27.01.2025).
2. Скрипник С., Лавров Р., Шепель І. Облік і оподаткування суб'єктів малого підприємництва. Економіка та суспільство. 2023. № 52. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2579/2498> (дата звернення: 27.01.2025).

3. Податковий кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI, редакція від 21.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 27.01.2025).
4. Коба О. В., Шинкар Ю. Л. Порівняльний аналіз загальної та спрощеної системи оподаткування: особливості застосування, проблеми та напрями їх вирішення. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2019. Вип. 25, ч. 1. С. 116–120.
5. Лаврова-Манзенко О. О., Уманська В. Г., Манзенко Є. В. Реалії та перспективи оподаткування малого бізнесу в Україні. Управління змінами та інновації. 2024. № 9. С. 55–59.
6. Лисенко А. М., Акімов С. С. Методи прогнозування та податкового планування: вплив їх вибору на формування рішень у сфері оподаткування, аудиту та аналізу. Причорноморські економічні студії. 2023. Вип. 81. С. 208–212. URL: http://bses.in.ua/journals/2023/81_2023/34.pdf (дата звернення: 27.01.2025).
7. Жаворонок А. В. Податковий менеджмент. Чернівці: ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2022. 110 с.
8. Онісіфорова В. Ю., Сідельнікова В. К. Алгоритм та критерії вибору системи оподаткування малого підприємства в Україні. Економіка. Фінанси. Право. 2019. № 11/2. С. 25–27.
9. Павленко О., Водолазька О. Проблеми та перспективи функціонування спрощеної системи оподаткування в Україні. Наука і техніка сьогодні. 2022. № 10. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-10\(10\)-144-157](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-10(10)-144-157) (дата звернення: 27.01.2025).
10. Смирна К. Основні проблеми системи оподаткування України. Економіка та суспільство. 2024. № 59. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3485/3414> (дата звернення: 27.01.2025).
11. Тучак Т. Спрощена система оподаткування в Україні: сучасний стан та перспективи реформування. Ефективна економіка. 2024. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.5.75> (дата звернення: 27.01.2025).
12. Огренич Ю., Меньяло В., Забеліна Д. Податкове планування та прогнозування на підприємствах: теоретико-методичні засади, особливості та напрями вдосконалення. Сталій розвиток економіки. 2024. № 4 (51). С. 27–36. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-4> (дата звернення: 27.01.2025).
13. Глущенко Я. І., Корогодова О. О., Моїсеєнко Т. Є., Черненко Н. О. Концептуальні засади податкового планування підприємств у контексті Четвертої промислової революції. Бізнес Інформ. 2021. № 4. С. 210–216. URL: https://www.businessinform.net/article/?year=2021&abstract=2021_4_0_210_216&lang=ua (дата звернення: 27.01.2025).
14. Фабіянська В. Ю. Класичні принципи оподаткування: розвиток та вплив на сучасні податкові системи. Ефективна економіка. 2025. № 1. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.1.46> (дата звернення: 27.01.2025).
15. Хомин П. Я. Податкова політика України на тлі класичних принципів оподаткування. Фінанси України. 2022. № 8. С. 118–128. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2022_8_8 (дата звернення: 27.01.2025).
16. Китайчук Т. Г. Перспективи та недоліки радикальної податкової реформи. Економіка та суспільство. 2022. Вип. 42. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1622> (дата звернення: 27.01.2025).
17. Назарова Т. Ю., Шевченко М. М. Місце податкового менеджменту в системі управління державними фінансами в умовах воєнного стану. Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки). 2022. № 3. С. 38–41.
18. Огренич Ю. О., Кармазіна В. С. Особливості функціонування контролюючих органів у сфері реалізації податкової та митної політики в Україні під час воєнного стану: стан і напрями вдосконалення. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету: збірник наукових праць. Серія: Економіка і менеджмент. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 54. С. 42–50. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2023/54-2023/8.pdf> (дата звернення: 27.01.2025).
19. Назарова Т. Ю., Шевченко М. М., Татаринцева Ю. Л. Особливості бюджетного та податкового процесу в умовах воєнного стану. Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки). 2023. № 6. С. 45–51.
20. Прийдак Т. Б., Лега О. В., Яловега Л. В., Мокієнко Т. В., Тютюнник С. В. Облік, оподаткування і контроль малого бізнесу в Польщі та Україні: практичний аспект. Ефективна економіка. 2024. № 9. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/4662/4701> (дата звернення: 27.01.2025).

References

1. Andronik, O. V. (2020). The impact of taxation on the development of small and medium-sized enterprises in Ukraine. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*, 3, 139-145. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2020.3.139>. Retrieved from <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2020.3.139> (accessed 27 January 2025). [In Ukrainian].
2. Skrypnyk, S., Lavrov, R., & Shepel, I. (2023). Accounting and taxation of small business entities. *Ekonomika ta suspilstvo*, 52, 1-9. Retrieved from <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2579/2498> (accessed 27 January 2025). [In Ukrainian].
3. Verkhovna Rada of Ukraine. (2010). Tax Code of Ukraine (Act No. 2755-VI, December 2). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (accessed 27 January 2025). [In Ukrainian].
4. Koba, O. V., & Shynkar, Yu. L. (2019). Comparative analysis of the general and simplified taxation systems: features of application, problems, and solutions. *Naukovyi Visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu*, 25(1), 116-120. [In Ukrainian].
5. Lavrova-Manzenko, O. O., Umanska, V. H., & Manzenko, Ye. V. (2024). Realities and prospects of small business taxation in Ukraine. *Zminy upravlinnia ta innovatsii*, 9, 55-59. [In Ukrainian].
6. Lysenko, A. M., & Akimov, S. S. (2023). Methods of forecasting and tax planning: the impact of their choice on decision-making in taxation, auditing, and analysis. *Chornomorski ekonomichni doslidzhennia*, 81, 208-212. Retrieved from http://bses.in.ua/journals/2023/81_2023/34.pdf (accessed 27 January 2025). [In Ukrainian].
7. Zhavoronok, A. V. (2022). *Podatkovi menedzhment*. Chernivtsi: Yurii Fedkovych Chernivtsi National University. [In Ukrainian].
8. Onisiforova, V. Yu., & Sidelnikova, V. K. (2019). Algorithm and criteria for choosing a taxation system for small businesses in Ukraine. *Ekonomika. Finansy. Pravo*, 11(2), 25-27. [In Ukrainian].
9. Pavlenko, O., & Vodolazka, O. (2022). Problems and prospects of functioning of the simplified taxation system in Ukraine. *Nauka i tekhnika sohodni*, 10, 144-157. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-10\(10\)-144-157](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-10(10)-144-157) (accessed 27 January 2025). [In Ukrainian].
10. Smyrna, K. (2024). Key problems of the taxation system of Ukraine. *Ekonomika ta suspilstvo*, 59. Retrieved from <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3485/3414> (accessed 27 January 2025). [In Ukrainian].
11. Tuchak, T. (2024). Simplified taxation system in Ukraine: current state and prospects for reform. *Efektivna ekonomika*. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.5.75> (accessed 27 January 2025). [In Ukrainian].
12. Ohrenych, Yu., Menyaylo, V., & Zabelina, D. (2024). Tax planning and forecasting at enterprises: theoretical and methodological foundations, features, and ways of improvement. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, 4(51), 27-36. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-4> (accessed 27 January 2025). [In Ukrainian].
13. Hlushchenko, Ya. I., Korohodova, O. O., Moiseenko, T. Ye., & Chernenko, N. O. (2021). Conceptual foundations of tax planning for enterprises in the context of the Fourth Industrial Revolution. *Business Inform*, 4, 210-216. Retrieved from https://www.business-inform.net/article/?year=2021&abstract=2021_4_0_210_216&lang=ua (accessed 27 January 2025). [In Ukrainian].
14. Fabianska, V. Yu. (2025). Classical principles of taxation: development and impact on modern taxation systems. *Efektivna ekonomika*, 1. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.1.46> (accessed 27 January 2025). [In Ukrainian].
15. Khomin, P. Ya. (2022). Tax policy of Ukraine in the context of classical taxation principles. *Finansy Ukrainy*, 8, 118-128. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2022_8_8 (accessed 27 January 2025). [In Ukrainian].
16. Kytaychuk, T. H. (2022). Prospects and drawbacks of radical tax reform. *Ekonomika ta suspilstvo*, 42. Retrieved from <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1622> (accessed 27 January 2025). [In Ukrainian].
17. Nazarova, T. Yu., & Shevchenko, M. M. (2022). The role of tax management in the state finance management system under martial law conditions. *Visnyk Natsionalnoho Tekhnichnoho Universytetu "Kharkivskyi Politekhichniy Instytut" (Ekonomichni nauky)*, 3, 38-41. [In Ukrainian].

18. Ohrenych, Yu. O., & Karmazina, V. S. (2023). Features of the functioning of controlling bodies in the implementation of tax and customs policy in Ukraine during martial law: state and directions for improvement. *Naukovyi Visnyk Mizhnarodnoho Humanitarnoho Universytetu: Zbirnyk Naukovykh Prats. Seriya: Ekonomika ta Menedzhment*, 54, 42-50. Retrieved from <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2023/54-2023/8.pdf> (accessed 27 January 2025). [In Ukrainian].

19. Nazarova, T. Yu., Shevchenko, M. M., & Tataryntseva, Yu. L. (2023). Features of the budget and tax process in martial law conditions. *Visnyk Natsionalnoho Tekhnichnoho Universytetu "Kharkivskyi Politekhnicnyi Instytut" (Ekonomichni nauky)*, 6, 45-51. [In Ukrainian].

20. Pryydak, T. B., Leha, O. V., Yaloveha, L. V., Mokiyeenko, T. V., & Tyutyunnyk, S. V. (2024). Accounting, taxation, and control of small businesses in Poland and Ukraine: practical aspect. *Efektivna ekonomika*, 9. Retrieved from <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/4662/4701> (accessed 27 January 2025). [In Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 12.01.2025

Прийнята до публікації 26.01.2025